

*До спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.236.022 в Інституті держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України*

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента

Брателя Сергія Григоровича на дисертацію

Микитюк Діани Юріївни на тему:

«Адміністративно-правове забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Відгук підготовлено на підставі вивчення рукопису дисертації та наукових праць Микитюк Діани Юріївни, опублікованих за темою дисертації.

Актуальність теми дисертації. Сьогодні може здатися, що великі війни залишилися позаду, однак в ХХІ столітті набув поширення інший формат військових дій – так звані «гарячі точки», які спалахують в різних куточках планети. На жаль, у зв'язку з дестабілізацією ситуації на Сході нашої країни, нещодавно і Україна приєдналася до цих «гарячих точок». Відтак, актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена, насамперед, військовою агресією Російської Федерації на Сході України, яка спричинила необхідність невідкладного комплексного перегляду системи національної безпеки і оборони країни та чіткого законодавчого регулювання нових суспільних відносин, які виникли у зв'язку з прийняттям рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 р. «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» та введенням його в дію Указом Президента України від 14 квітня 2014 р. № 405/2014. По-друге, потребою у реалізації основоположного конституційного принципу захисту державою прав громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей. По-третє, становленням нормативного механізму набуття та реалізації статусу учасника бойових дій з урахуванням міжнародних стандартів, що обумовлене ратифікованими міжнародними документами та членством України в міжнародних організаціях.

Події на Сході України стали новим поштовхом для ґрунтовних наукових досліджень як правового статусу учасників бойових дій, які беруть участь в антитерористичній операції/операції Об'єднаних сил, так і шляхів його забезпечення.

Актуальність теми дисертації, її теоретична й практична цінність простежується через зв'язок змісту роботи з **науковими програмами, планами, темами, грантами**. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до планової теми відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Проблеми адміністративно-правового регулювання відносин органів публічної адміністрації з громадянами в Україні» (номер державної реєстрації

0113U007856).

Отже, зазначена наукова робота є складовою теоретико-прикладних розробок проблематики адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, що сформульовані у дисертації визначається тим, що запропонована робота Д.Ю. Микитюк, характеризується системним підходом до предмета дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, двох розділів, які об'єднують шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загалом запропонована автором структура дисертації дала змогу здійснити всебічне вивчення проблем адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України, виявити недоліки та прогалини й обґрунтувати авторські пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері.

Високий ступінь вірогідності і наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено також використанням загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання. Для забезпечення об'єктивності, всебічності і повноти дослідження адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України, а також для отримання науково обґрунтованих і достовірних результатів у дисертації використано сукупність філософсько-світоглядних, загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, діалектичний метод дав змогу визначити сутність поняття «учасник бойових дій на Сході України», зміст, поняття та ознаки спеціального адміністративно-правового статусу учасника бойових дій на Сході України, (підрозділи 1.1–1.2). Історико-правовий метод застосовувався для дослідження виникнення і розвитку поняття «учасник бойових дій» у юридичній науці, статусу учасника бойових дій в зарубіжних країнах (підрозділи 1.1, 1.3). Системний аналіз дав можливість дослідити адміністративно-правове забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України органами публічної адміністрації як єдиного цілого із узгодженим функціонуванням усіх складових (підрозділ 2.1, 2.2). Структурний метод використовувався для визначення впливу структури органів публічної адміністрації на ефективність адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України (підрозділи 2.1-2.3). Функціональний метод дозволив дослідити повноваження органів публічної адміністрації, які забезпечують набуття та реалізацію прав учасника бойових дій на Сході України, як засобу здійснення їх функцій і завдань в означеній сфері (підрозділи 1.2, 2.1-2.3). Метод документального аналізу та порівняльно-правовий метод застосовувались під час вирішення всіх задач дослідження (розділи 1, 2). Метод узагальнення використано для формулювання прикінцевих положень проведеного дослідження та загальних висновків.

Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, а також цінність творчого пошуку дисертанта полягає в тому, що дослідження виконано на основі аналізу наукових праць фахівців у галузі загальної теорії держави і

права, адміністративного права, теорії управління та інших галузей права. Саме це й дозволило автору охарактеризувати етимологію поняття «учасник бойових дій» та його визначення в законодавстві України; визначити поняття та структуру статусу учасника бойових дій на Сході України як предмета адміністративно-правового забезпечення; з'ясувати досвід адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій у зарубіжних країнах; розглянути інституційний механізм забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України; охарактеризувати правове регулювання діяльності органів публічної адміністрації щодо адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України; запропонувати можливі шляхи вдосконалення адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій не викликає сумнівів. У дисертації чітко сформульовані мета та завдання дослідження, їх постановка та послідовність дозволяють розкрити основний зміст теми. Результати проведеної наукової роботи мають достовірний характер і наукову новизну.

Дисертація Д.Ю. Микитюк є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексних досліджень теоретичних і практичних проблем адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України з урахуванням зарубіжного досвіду країн. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку положень, висновків та пропозицій, які вирізняються науковою новизною, мають теоретичне і практичне значення. Найважливішими з них є такі: обґрунтовано необхідність розмежування понять «учасник антитерористичної операції», «учасник операції Об'єднаних сил», «ветеран війни» та «учасник бойових дій», а також відмінності між спеціальними правовими статусами «учасник бойових дій» та «військовослужбовець»; запропоновано можливі шляхи удосконалення системи органів публічної адміністрації щодо адміністративно-забезпечення статусу учасника бойових дій відповідно до Концепції оптимізації системи центральних органів влади, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. №1013-р.: у зв'язку з утворенням центрального органу виконавчої влади щодо ветеранів війни – усунути дублювання повноважень Міністерства у справах ветеранів України з повноваженнями Уповноваженого Президента України з питань реабілітації учасників бойових дій, Консультативної Ради у справах ветеранів війни, сімей загиблих (померлих) захисників України як консультативно-дорадчого органу при Президентові України та центрів допомоги учасникам антитерористичної операції з подальшою можливою реорганізацією останніх у Ветеранські простори для ефективної взаємодії з Міністерством у справах ветеранів; позбавити Міністерство у справах ветеранів України та Міністерство соціальної політики невластивих їм повноважень щодо реалізації політики у відповідних сферах, відновити діяльність Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції та передати їй повноваження щодо

ведення Реєстру ветеранів війни та надання статусу учасника бойових дій; обґрунтовано доцільність виключення «учасників війни» з категорії «ветеран війни» та включення до категорії «осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; аргументовано необхідність доповнення постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року №1057 «Про затвердження Порядку проведення психологічної реабілітації постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях» положенням щодо проходження психологічної реабілітації учасниками бойових дій на Сході України впродовж першого року після повернення з районів проведення АТО/ООС та наказу Міністерства у справах ветеранів України «Про затвердження Вимог до суб'єктів надання послуг із психологічної реабілітації» від 28 грудня 2020 року № 245 пунктом щодо можливості надання послуг з психологічної реабілітації військовими капеланами, що отримали статус учасника війни відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; запропоновано нормативно закріпити проактивну процедуру надання статусу учасника бойових дій військовослужбовцям, що брали участь в АТО/ООС, а процедуру показання свідків як підстави для надання статусу учасника бойових дій спростити, здійснювати без нотаріального посвідчення.

Здобувач вважає, що поняття учасник АТО/ООС має чітке часове обмеження: особа визнається учасником АТО/ООС лише в момент її перебування в зоні АТО/ООС, але до отримання нею статусу учасника бойових дій. Відколи особа отримує посвідчення учасника бойових дій, на неї поширюється законодавство про ветеранів війни (стор. 39).

Дисертант наголосив, що Закон про ветеранів війни визначає вичерпний перелік підстав для надання одного зі статусів – учасника бойових дій, особи з інвалідністю або учасника війни, а також перелік осіб, на яких поширюється дія Закону про ветеранів війни. Немає необхідності встановлювати статус учасника війни в Афганістані, учасника Другої світової війни, учасника антитерористичної операції тощо та розробляти законодавство для кожного окремого статусу. Цілком логічним є надання таким особам статусу учасника бойових дій або іншого статусу залежно від обставин, зазначених в Законі про ветеранів війни, та надання відповідного посвідчення єдиного зразка з визначеним обсягом прав та обов'язків (стор. 46).

Автор вважає, що рішення щодо розширення штату Мінветеранів України представницькою посадою є недоцільним, а порушення прав учасників бойових дій на Сході України можливо вирішити шляхом удосконалення адміністративного контролю уповноважених на те структурних підрозділів Мінветеранів України за органами, які порушують права учасників бойових дій на Сході України, та удосконаленням законодавства щодо відповідальності посадових осіб органів, які порушують права учасників бойових дій на Сході

України (стор. 47-48).

Адміністративно-правовий статус учасника бойових дій на Сході України є спеціальним, оскільки характеризується такими основними ознаками, як: 1) це – статус особи, яка приймала участь у бойових діях на території проведення АТО/ООС; 2) це – статус, який передбачає наділення учасника бойових дій на Сході України додатковими, у порівнянні з іншими суб'єктами, правами та обов'язком, реалізація яких забезпечується певними гарантіями; 3) залежність обсягу і особливостей реалізації прав учасника бойових дій на Сході України від того, чи є зазначена особа за своїм загальним правовим статусом громадянином України, іноземцем чи особою без громадянства; 4) це – статус, який реалізується у відносинах з органами публічної адміністрації (стор. 50-51).

Автор визначив, що чинний Закон про ветеранів війни є логічно побудованим та відповідає міжнародним нормативним актам, зокрема і в сфері міжнародного гуманітарного права. Хоча варто визнати, потреба у повному перезавантаженні основного закону країни про ветеранів війни існує. Проте для приведення Закону про ветеранів війни у відповідність до вимог сьогодення щодо категорій ветеранів війни, на нашу думку, Мінветеранів України доцільно у співпраці з Міністерством соціальної політики України провести «масштабний перепис» людей, які підпадають під категорію учасників бойових дій, зазначених у пунктах 1–16 Закону про ветеранів війни. Тому законодавство, що регулює правовий статус учасника бойових дій, на сьогодні, з урахуванням подій на Сході України, варто лише доповнити (стор. 65-66).

В п. 3 Положення про Мінветеранів України зазначено, що до основних завдань міністерства відноситься формування і реалізація державної політики у сфері як надання статусу учасника бойових дій на Сході України, так і його забезпечення. Тому на шляху до реалізації зазначених пільг (і не тільки) вважається за необхідне надати можливість на державному рівні учасникам бойових дій на Сході України застосувати альтернативні способи виконання приписів закону щодо пільг. Один із таких методів є монетизація, тобто механізм надання пільг у грошовій безготівковій формі та у готівковій формі, на які учасник бойових дій на Сході України має право, у порядку та розмірах, встановлених органами публічної адміністрації. Практика монетизації пільг для учасників бойових дій на Сході України на державному рівні вже застосовується у транспортній сфері, сфері комунальних послуг, та місцевому рівні – органами місцевого самоврядування, про що ми згадували вище. Однак перелік пільг для учасників бойових дій на Сході України є в рази більшим, як і потреби ветеранів. Тому здобувач вважає, що саме монетизація пільг є тим важливим соціальним кроком назустріч учасникам бойових дій на Сході України, що потребує закріплення на рівні Закону щодо ветеранів війни. Тому пропонується доповнити Закон про ветеранів війни статтею 12-1 наступного змісту:

«Учасники бойових дій, зазначені у статті 6, мають право на отримання повного або часткового грошового відшкодування пільг, зазначених у статті 12, у безготівковій або готівковій формі.

Порядок та умови отримання грошового відшкодування пільг зазначеній категорії громадян визначаються Кабінетом Міністрів України» (стор. 70-71).

Під «адміністративно-правовим забезпеченням статусу учасника бойових дій на Сході України» здобувач розуміє регламентовану нормативними актами діяльність органів публічної адміністрації, спрямовану на набуття та реалізацію правового статусу учасника бойових дій на Сході України. Адміністративно-правовим статусом учасника бойових дій на Сході України вважаємо сукупність прав, обов'язку та гарантій їх реалізації, визначених нормами адміністративного права і обумовлених безпосереднім залучення особи до виконання завдань у зоні АТО/ООС. Зазначений статус є спеціальним, оскільки надається особі за участь у бойових діях на території проведення АТО/ООС; передбачає наділення спеціальними правами, обов'язком (наразі він один) та гарантіями; реалізується у відносинах з органами публічної адміністрації та залежить від загального адміністративно-правового статусу (громадянин, іноземець, особа без громадянства). У зв'язку з прогалинами у законодавстві щодо іноземців та осіб без громадянства, які на контрактній основі були залучені до лав Національної гвардії України та брали участь в АТО/ООС, запропоновано привести у відповідність до потреб належного забезпечення даної категорії осіб главу III-I Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», п. 3 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про громадянство», ст. 19 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». Обґрунтовано, що правовий статус учасника бойових дій та правовий статус військовослужбовця є окремими спеціальними статусами, які можуть як належати одній особі одночасно, так і не належати (стор. 79).

Дисертант наголосив, що для виправлення ситуації та впровадження нововведень, проєктів в органах соціального захисту учасникам бойових дій на Сході України повинен надаватися перелік усіх можливих варіантів професійної адаптації: від підвищення кваліфікації до повної професійної переорієнтації відповідно до потреб на ринку праці; від місцевих доступних програм до грантів із залучення іноземних інвестицій та з можливістю подальшої фінансової допомоги на початковому етапі самостійної професійної діяльності учасників бойових дій на Сході України.

Для впровадження такого комплексного підходу до професійної адаптації учасників бойових дій на Сході України та рівного доступу до можливих її варіантів, органи соціального захисту повинні мати єдину базу суб'єктів надання послуг з професійної адаптації. На нашу думку, доступ до такої системи повинен бути як у учасників бойових дій на Сході України (для обрання необхідного варіанту), так і у самих органів соціального захисту, у яких буде відображатися інформація щодо обраного варіанту учасником бойових дій на Сході України для подальшого оформлення послуги з професійної адаптації. Такий формат надання послуг з професійної адаптації важливо зробити частиною політики «єдиного вікна», яка активно впроваджується Мінветеранів України, та запланувати як один з наступних модулів у системі «e-Ветеран», в якій на сьогоднішній день у тестовому режимі

працює сервіс щодо санаторно-курортного лікування та психологічної реабілітації. Окрім того, на зазначеній платформі варто об'єднати не лише державні програми з професійної адаптації, а й висвітлювати заходи, які проводяться громадськими, волонтерськими та міжнародними організаціями щодо працевлаштування та навчання щодо започаткування та розвитку бізнесу учасників бойових дій на Сході України.

На рівні Кабінету Міністрів України існує потреба у розробці та прийнятті державної цільової програми з професійної адаптації осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів (стор. 80-81).

Автор вважає за доцільне доповнити главу III-І Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», п. 3 ч. 2 ст. 9 Закону України «Про громадянство», ст. 19 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства словосполученням «про проходження військової служби у Національній гвардії України іноземцями та особами без громадянства» або залишення вказаних Глави та статей у формулюванні «іноземців та осіб без громадянства, які проходять у встановленому законодавством порядку контрактну службу в Україні», без уточнення місця проходження контрактної служби – Національна гвардія України чи Збройні Сили України (стор. 91-92).

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях дисертанта та їхня апробація.

Основні здобутки дисертації Д.Ю. Микитюк викладені у 12 публікаціях, у тому числі, в 5 наукових статтях, 2 з яких опубліковані в наукових виданнях, що визнані в Україні як фахові з юридичних наук (1 з них внесено до міжнародних наукометричних баз даних), 3 статті – у зарубіжних періодичних наукових виданнях з юридичних наук (2 з них – у зарубіжних періодичних наукових виданнях держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу), а також у 7 тезах доповідей за результатами міжнародних науково-практичних конференцій та всеукраїнських круглих столів.

Основні положення та теоретичні висновки дисертації оприлюднено на: Міжнародній науково-практичній конференції «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» (м. Ужгород, 16-17 лютого 2018 р.); Всеукраїнському круглому столі у Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Концептуальні засади реформування адміністративного права та фінансового права України в сучасних умовах» (м. Київ, 02 листопада 2018 р.); XVI Міжнародній науково-практичній

конференції «Актуальні питання реформування правової систем» (м. Луцьк, 14-15 червня 2019 р.); Всеукраїнському круглому столі у Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Проблеми розвитку адміністративного і фінансового права в умовах сучасних реформаційних процесів» (м. Київ, 01 листопада 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Напрямки реформування публічного та приватного права в Україні» (м. Запоріжжя, 26 березня 2021 р.); Першій науково-практичній конференції «Парламентський контроль за дотриманням прав і свобод учасників бойових дій на Сході України» (м. Київ, 30 березня 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики» (м. Київ, 21 травня 2021 р.).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що положення дисертації можуть бути використані: *у науково-дослідній сфері* – в подальших наукових дослідженнях загальних та спеціальних питань, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням статусу учасника бойових дій на Сході України, під час написання підручників, навчальних посібників, довідкової й методичної літератури, монографій з цих питань; *у навчальному процесі* – під час викладання навчальних дисциплін адміністративно-правової спрямованості; *у правотворчій діяльності*, спрямованій на вдосконалення адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України; *у правозастосовній сфері* – у практичній діяльності органів публічної адміністрації; *у правовиховній роботі* – для підвищення рівня правосвідомості та правової культури суспільства, виховання поваги до права і закону.

Зміст дисертації та її завершеність. У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати позитивну оцінку змісту дисертації, визнати її завершеною науковою працею, в якій автору вдалося досягти поставленої мети – визначити адміністративно-правове забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України, а також вироблення висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства України.

Актуальність теми дослідження, належний теоретичний рівень наукової праці, а також практична спрямованість дисертації забезпечують її суттєву цінність для науки адміністративного права.

Оцінка змісту та оформлення дисертації. Дисертація оформлена згідно з існуючими нормативними вимогами і стандартами з дотриманням системного викладення матеріалу. Текст дисертації позбавлений граматичних і орфографічних помилок, а також технічних недоліків.

Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації Д.Ю. Микитюк, слід відзначити, що **дослідження містить деякі спірні положення**, які потребують додаткової аргументації й мають бути обговорені під час публічного захисту та враховані автором у його подальших наукових дослідженнях. Зокрема:

1. Дисертація містить два розділи, зокрема, розділ 1 «Загальна характеристика правового статусу учасника бойових дій на Сході України та його адміністративно-правового забезпечення» та розділ 2 «Механізм адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України та напрями його вдосконалення». На наш погляд, виклад матеріалу в дисертації доцільніше було б структурувати за трьома розділами. У третьому розділі варто було б окремо розглянути питання, що стосуються імплементації зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій.

2. Деякі положення наукової новизни одержаних результатів викладені у вигляді анотації, зокрема, констатується, що вперше обґрунтовано необхідність розмежування понять «учасник антитерористичної операції», «учасник операції Об'єднаних сил», «ветеран війни» та «учасник бойових дій», а також відмінності між спеціальними правовими статусами «учасник бойових дій» та «військовослужбовець»; обґрунтовано доцільність виключення «учасників війни» з категорії «ветеран війни» та включення до категорії «осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; запропоновано нормативно закріпити проактивну процедуру надання статусу учасника бойових дій військовослужбовцям, що брали участь в АТО/ООС, а процедуру показання свідків як підстави для надання статусу учасника бойових дій спростити, здійснювати без нотаріального посвідчення (стор. 7-8). Наукова новизна повинна бути викладена одним реченням, а не складатися із низки речень і, як наслідок, перетворюватися на анотацію.

3. На стор. 118 дисертант використовує такий термін, як «державний нагляд (контроль)». На нашу думку, варто було б розмежувати терміни «контроль» і «нагляд», оскільки контроль відносно нагляду є ширшим поняттям, тобто нагляд можна розглядати як елемент контролю або як контроль, звужений відносно сфери свого застосування.

4. У підрозділі 1.1 дослідження «Поняття «учасник бойових дій»: етимологія та визначення у законодавстві України» та 1.3 «Зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій» дисертант провів аналіз виникнення і розвитку поняття «учасник бойових дій» у юридичній науці, статусу учасника бойових дій в зарубіжних країнах. На нашу думку, доцільно було б конкретизувати етапи становлення адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України.

5. У результаті проведеного дослідження автор обґрунтовує необхідність нормативно закріпити проактивну процедуру надання статусу учасника бойових дій військовослужбовцям, що брали участь в АТО/ООС, а процедуру показання свідків як підстави для надання статусу учасника бойових дій спростити, здійснювати без нотаріального посвідчення, проте в додатках до дисертації відсутній проект цього нормативно-правового акту.

Разом з цим, висловлені зауваження не знижують загальний високий рівень проведеного дисертантом дослідження, а лише свідчать про складність наукового завдання, що вирішується здобувачем.

Висновок щодо дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. Висновки і пропозиції, що містяться у дисертації, їх наукове значення вносять значний вклад у розвиток адміністративного права і є серйозною науковою базою для подальшої розробки проблематики адміністративно-правового забезпечення статусу учасника бойових дій на Сході України.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Адміністративно-правове забезпечення статусу учасника бойових дій на сході України» є завершеною працею, повністю відповідає вимогам спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Тимчасовим порядком присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 року, а її автор – Микитюк Діана Юріївна – заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»).

Офіційний опонент:
перший проректор
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Сергій БРАТЕЛЬ